

На основу члана 39. и 40. став 1. Пословника Владе („Службени гласник Републике Србије“, бр. 61/06 – пречишћен текст, 69/08, 88/09, 33/10, 69/10, 20/11, 37/11, 30/13 и 76/14) и члана 59. став 1. тачка 4) и Јединствених методолошких правила за израду прописа („Службени гласник РС“, број 21/10), даје се следећа

АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА

НАЦРТ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ФИНАНСИЈСКОЈ ПОДРШЦИ ПОРОДИЦИ СА ДЕЦОМ

I. ОДРЕЂЕЊЕ ПРОБЛЕМА КОЈЕ ЗАКОН ТРЕБА ДА РЕШИ

Рађање деце далеко испод потреба простог обнављања становништва обележава и демографски развој и демографски моментум Републике Србије.

Република Србија без аутономних покрајина (Централна Србија) и АП Војводина су се са феноменом недовољног рађања суочиле још средином прошлог века. Већ у 1971. години стопа укупног фертилитета била је за око 15% нижа од потреба прсте замене генерација у Централној Србији, односно за готово 20% у АП Војводини. У том интервалу вредности стопа се углавном стабилизују у следеће две деценије на оба подручја.

Ниво рађања према подацима који се односе на 2006. годину је чак 30% испод потреба простог обнављања становништва, када се Република Србија посматра као целина (без података за АП Косово и Метохија), што значи да ће следећа генерација жена бити за готово једну трећину мања по броју у односу на садашњу.

Феномен недовољног рађања деце је законит процес који није успело да избегне ниједно развијено друштво. Но, недовољно рађање деце није реалност само у развијеним земљама и не само западне цивилизације. Данас се, према процени Уједињених нација 83 државе света суочавају са рађањем деце испод потреба прсте замене генерација.

Искуства развијених земаља указују да, без обзира на значајне разлике у економским, друштвено-политичким и вредносним системима, као и институционалној основи популационе политике, постоји значајан степен униформности у погледу циљева, праваца мера, као и дефинитивног израза примењених мера. Но, максимални утврђен ефекат је пораст завршеног фертилитета до 10%. Разматрање недовољне ефикасности мера које се спроводе, указује да политички одговор мора бити интензиван, целовит, истраживачки, директан, дугорочан, стратешког типа.

Општи циљ одрживог демографског развоја Републике Србије је стационарно становништво, тј. становништво у коме ће следеће генерације бити исте величине као и постојеће. Овај ниво простог обнављања становништва или замене генерација значи да на индивидуалном нивоу једна жена у свом репродуктивном периоду треба да се надомести са једним женским дететом, тј. да нето стопа репродукције буде једнака јединици. У нашим условима, где је смртност становништва ниска а ниво рађања деце испод нивоа потребног за замену генерација, нето стопа репродукције је на нивоу око јединице када је кохортна стопа укупног фертилитета на нивоу око 2,1 детета по жени.

II. ЦИЉЕВИ КОЈИ СЕ ДОНОШЕЊЕМ ЗАКОНА ПОСТИЖУ

Досезање општег циља је да се у року 10–15 година поново достигне ниво стопе од 1,85 детета по жени, односно пораст од минимум 10% (вредност у 2016. години је 1,46)

неминовно захтева и претходно досезање једног од посебних циљева, ублажавање економске цене подизања детета.

Рађање деце не би смело значајно да погоршава економски, а тиме и друштвени, положај породица са децом. Држава мора да преузме на себе део трошкова рађања деце и њиховог издржавања и школовања. У ситуацији крупних поремећаја у демографском развоју, када питање отворене депопулације и интензивног процеса старења становништва није само питање одрживости демографског, него и општег друштвеног и економског развоја садашњих и будућих генерација, улога државе је посебно важна.

Финансијска помоћ породицама са децом јавља се као пронаталитетна мера и у срединама са стабилним друштвено-економским развојем и високим животним стандардом становништва. Међутим, у условима економских тешкоћа значај новчаних давања, као и финансијских олакшица, бива већи. Мере подршке породици треба да ублаже ефекте неповољних привредних кретања, али и да буду усмерене ка постизању економске и социјалне сигурности као претпоставке одвијања биолошке репродукције. Јер опредељење за учествовање у репродукцији, али и реализација жељеног броја деце, који је по правилу већи од оствареног, у великој мери зависи од економске сигурности потенцијалних учесника у репродукцији. Незапосленост, лош материјални положај и стамбени проблем су основна питања која се директно тичу потенцијалних учесника у репродукцији. Дугорочно и из угла одрживости развоја, подстицање рађања подразумева решавање поменутих проблема.

У оквиру финансијске подршке породици са децом од великог значаја је родитељски додатак који представља подршку породици коју остварује мајка по рођењу првог, другог, трећег и четвртог детета. Овај додатак је диференциран према реду рођења детета.

III. ДРУГЕ МОГУЋНОСТИ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА

Чланом 23. став 1. Закона о финансијској подршци породици са децом („Службени гласник РС“ бр. 113/17) чија примена почиње 1. јула 2018. године, прописано је да висину, начин усклађивања и исплате родитељског додатка и паушала за набавку опреме за дете, прописује Влада на предлог министра надлежног за социјална питања.

По усвајању измена и допуна Стратегије подстицања рађања („Службени гласник РС“ бр. 25/18), право на родитељски додатак добило је на значају као популациона мера са дугорочним деловањем, те је било логично да се Законом дефинише висина и начин исплате права, а не уредбом Владе.

IV. ЗАШТО ЈЕ ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА НАЈБОЉЕ ЗА РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА?

Законом о изменама и допунама Закона о финансијској подршци породици са децом овако уређено право на родитељски додатак гарантовано је као дугорочна мера Републике Србије у борби за повећање наталитета.

V. НА КОГА И КАКО ЋЕ НАЈВЕРОВАТНИЈЕ УТИЦАТИ РЕШЕЊА У ЗАКОНУ?

Предложене мере ублажиће неповољнији материјални положај породица са децом у односу на оне без деце. Посебно ће бити подстицајне код другог, трећег и четвртог детета,

јер ће у већој мери покрити део издатака које породица има за децу. Кроз право на накнаду зараде за време породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и посебне неге детета и права на остале накнаде по основу рођења и неге детета и посебне неге детета проширивањем круга корисника права и директном исплатом права додатно ће се кроз редовне приходе заштити породице са децом.

VI. КОЈИ СУ ТРОШКОВИ КОЈЕ ЋЕ ПРИМЕНА ЗАКОНА ИЗАЗВАТИ ГРАЂАНИМА И ПРИВРЕДИ, НАРОЧИТО МАЛИМ И СРЕДЊИМ ПРЕДУЗЕЋИМА?

Трошкови по основу права на родитељски додатак покривају се из буџета Републике Србије.

VII. ДА ЛИ СУ ПОЗИТИВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА ТАКВЕ ДА ОПРАВДАВАЈУ ТРОШКОВЕ КОЈЕ ЋЕ ОН СТВОРИТИ?

За спровођење овог закона потребна су додатна новчана средства која су неопходна за стварање бољих материјалних услова породице а у циљу стимулације за њено проширивање тј. рађање деце.

Наиме, у оквиру финансијске подршке породици са децом, мера која у Републици Србији има превасходно популациони ефекат је родитељски додатак.

Родитељски додатак представља подршку породици коју остварује мајка по рођењу првог, другог, трећег и четвртог детета.

Износ родитељског додатка диференциран је према реду рођења детета.

Предложени износ родитељског додатка за прво дете и његова једнократна исплата треба да омогуће компензацију иницијалних трошкова рађања.

Износи родитељског додатка и начин исплате у периоду од две године за друго дете, односно десет година за треће и четврто дете, треба да одреде родитеље на рађање више деце имајући у виду побољшање материјалног положаја породице кроз редовност прихода по овом основу у дужем временском периоду.

Могућност остваривања права и редовност прихода у дужем временском периоду треба да стимулише грађане, ако то нису учинили, да регулишу питање својих докумената како би остварили право.

Бољи материјални положај породице и редовни приходи за последицу имаће и већу тражњу за одређеним производима и услугама, а што посредно утиче и на повећање запослености.

VIII. ДА ЛИ СЕ ЗАКОНОМ ПОДРЖАВА СТВАРАЊЕ НОВИХ ПРИВРЕДНИХ СУБЈЕКТА И ТРЖИШНА КОНКУРЕНЦИЈА?

Закон нема директног утицаја на стварање нових привредних субјеката и тржишну конкуренцију.

IX. ДА ЛИ СУ СВЕ ЗАИНТЕРЕСОВАНЕ СТРАНЕ ИМАЛЕ ПРИЛИКЕ ДА СЕ ИЗЈАСНЕ О ЗАКОНУ?

У поступку припреме основног текста закона којим се уређује финансијска подршка породици са децом, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјалне питања спровело је јавну расправу по Програму јавне расправе о Нацрту закона о финансијској подршци породици са децом који је одредила Влада, односно Одбор за привреду и финансије, својим актом 05 Број: 011-13544/2015 од 17. децембра 2015. године.

Нацрт закона о финансијској подршци породици са децом (сачинила је Радна група коју су поред представника Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања чинили експерти и представници Министарства финансија, Министарства државне управе и локалне самоуправе, Републичког завода за социјалну заштиту, Покрајинског секретаријата за здравство, социјалну политику и демографију, Сталне конференције градова и општина, Секретаријата за социјалну заштиту у Београду и Градске управе Нови Сад, Централног регистра, Удружења грађана – „Србија у покрету”, „Родитељ”, „Центар за маме”, Наледа и Уницефа.

Јавна расправа је одржана у периоду од 17. децембра 2015. године до 6. јануара 2016. године за представнике државних органа, јавних служби, привредне субјекте, синдикате, удружења послодаваца, стручну јавност и друге заинтересоване учеснике, а текст Нацрта закона постављен је и на сајт Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и на порталу е-управе, тако да су сви заинтересовани били у прилици да доставе мишљење, примедбе и сугестије непосредно или електронским и писаним путем.

Предлози и сугестије са јавне расправе који су били усмерени на побољшање предложеног текста Нацрта закона и који су у духу концепта на којима се исти заснива, уграђени су у текст Нацрта закона.

Имајући у виду да Нацрт закона о изменама и допунама Закона о финансијској подршци породици са децом првенствено уређује висину износа и начина исплате родитељског додатка није било потребно поново спроводити јавну расправу.

Х. КОЈЕ ЋЕ СЕ МЕРЕ ТОКОМ ПРИМЕНЕ ЗАКОНА ПРЕДУЗЕТИ ДА БИ СЕ ПОСТИГЛО ОНО ШТО СЕ ЗАКОНОМ ПРЕДВИЂА?

Законом о финансијској подршци породици са децом предвиђена је директна исплата права корисницима.

У поступку остваривања права користиће се и доступне евиденције података преко е-ЗУП-а, а захтев за остваривање права на родитељски додаток моћи ће да се поднесе и преко Е-бебе у породицишту.